

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен

„ДОКТОР“ по научна специалност „Икономика и управление (земеделие)“
професионално направление 3.8 „Икономика“

Автор на дисертационния труд: Даниел Петров Петров

Тема на дисертационния труд: **„Ролята на устойчивите практики за повишаване на икономическата и екологичната ефективност на земеделските стопанства в контекста на Зелената сделка“**

Изготвил становището: проф д-р Нели Андреева Бенчева

Актуалност на темата на дисертационния труд

Дисертационният труд изследва ролята на устойчивите практики за повишаване на икономическата и екологичната ефективност на земеделските стопанства в условията на прилагане на Зелената сделка.

Изследователският интерес към тази тема се свързва с ОСП до 2027г., която включва финансиране на т. нар. „екосхеми“. Целта е чрез тях да се подпомагат фермерите за прилагане на щадящи природосъобразни практики, като прецизно, регенеративно и др. земеделие. Чрез Зелената сделка се цели стопанствата да станат по-устойчиви, с оглед постигане на финансова стабилност, намаляване на разходите за суровите, подобряване на биоразнообразието и по-добро управление на почвите и водите. За постигането на тези цели възниква необходимостта от провеждане на задълбочени научни изследвания, които да разкрият предпоставките, причините и факторите водещи до повишаване на икономическата и екологичната ефективност на земеделските стопанства в България. От тази гледна точка, темата на настоящия дисертационен труд дава възможност да се предложи нова, интегрирана рамка, чрез която да разработят конкретни сценарии за повишаване на икономическата и екологичната ефективност, като фактор за дългосрочна икономическа стабилност на земеделските стопанства в контекста на Зелената сделка.

Актуалността на представения дисертационен труд се постига и от приложния интердисциплинарен подход на изследване на избраната тема чрез обединяване на постиженията на няколко науки- аграрната икономика, екология, земеделие и управление на земеделските стопанства.

**Структура и съдържание на дисертационния труд,
характеристика на научните и изследователски резултати**

Дисертационният труд е разработен като основен текст и библиография в обем от 389 стандартни страници. Приложенията са 19 страници. Структурата на дисертационния труд е съобразена с поставената цел и задачи на изследването. По отношение на съдържанието на дисертационния труд следва да се посочи, че е постигнато добро и логично представяне на материала.

Дисертационният труд е структуриран по следния начин: увод, четири глави, библиография и три приложения. Резултатите от емпиричните изследвания са илюстрирани на 74 таблици и 19 фигури. Те съдържат конкретни резултати, които поясняват и доказват верността на направените анализи, констатации и изводи.

В първа глава е конструирана теоретичната и концептуална рамка на изследването на икономическата и екологичната ефективност на земеделските стопанства в контекста на Зелената сделка. Дефинирани са важни категории, понятия и теоретични подходи, които се използват в хода на изследването. Съществен принос на докторанта е направеният подробен критичен исторически преглед на трансформация на икономическото развитие и концепцията за устойчивостта на земеделските стопанства в рамките на ОСП. Аргументирано се защитава тезата, че адаптацията на земеделските стопанства към изискванията на Зелената сделка е комплексен процес на преминаване от конвенционални към устойчиви производствени модели.

Въз основа на задълбочен теоретичен анализ е дефинирана и екологичната ефективност, която е в основата на устойчивото развитие и икономическия растеж на земеделските стопанства.

Като цяло теоретичното проучване в първа глава е задълбочено и представлява необходимата основа и концептуална рамка на емпирично изследване на икономическата и екологичната ефективност на земеделските стопанства в следващите глави.

Във втора глава подробно се разработва методологичния дизайн и инструментариум за комплексна оценка на икономическата и екологичната ефективност на земеделските стопанства в условията на Зелената сделка. Нагледно, за всяка изследователска задача са описани използваните методи и

параметрите за интерпретация. Представени са ясни критерии и показатели за оценка на икономическата и екологичната ефективност на земеделските стопанства в условията на Зелената сделка.

Подробно разработеният методологичен инструментариум е надеждна интегрирана рамка, която сполучливо съчетава първични емпирични данни от анкетно проучване и фокус групи с микроикономически казусни изследвания.

Считам, че разработената методика на дисертационното изследване и използваните методи за събиране и анализ на първични и вторични данни са избрани и приложени от докторанта уместно, и с необходимата аргументация.

В трета глава е направен обстоен анализ и характеристика на състоянието и насоките за повишаване на икономическата и екологичната ефективност на земеделските стопанства. Обобщени са и крайните резултати от проведеното изследване, като са разкрити основните резултати и проблеми на специализираните стопанства. Главата завършва с категорични изводи, произтичащи и от резултатите на направения SWOT анализ, на основата на анкетното проучване и фокус групите.

В четвърта глава са разработени конкретни препоръки за повишаване на икономическа и екологичната ефективност на земеделските стопанства в условията на Зелената сделка. Особено внимание е отделено на формулирането на диференцирани направления за адаптация на земеделските стопанства според вида специализация. В резултат на разработения стохастичен сценариен модел и резултатите от корелационния анализ, докторантът достига до аргументирани изводи, имащи теоретична и практическа стойност относно обвързване на земеделските стопанства в България с политиката на Зелената сделка.

Може да обобщим, че в дисертацията се съдържат конкретни резултати и емпирични доказателства, които обективно отразяват реалните постижения на проведеното научно изследване.

Считам, че докторантът показва добри умения, солидни, практически познания и способност за самостоятелно научно изследване и формулиране на точни изводи и препоръки.

Проект за автореферат

Авторефератът отразява коректно и точно структурата и съдържанието на дисертационния труд. В него са включени основните глави, резултати от направеното проучване, изводи, заключение, приноси и библиография.

Принос на научните изследвания

Научни приноси

- Обогатени и разширени са разбиранията за редица теоретични постановки и тълкуване на икономическата и екологична ефективност на земеделските стопанства в контекста на изискванията на Зелената сделка;
- Разработен е специфичен методологичен дизайн и инструментариум за изследване и оценка на икономическата и екологичната ефективност на земеделските стопанства включващ данни от FADN, казусни проучвания, анкетно проучване и фокус групи, чрез интегриран подход.
- Разработен е иконометричен стохастичен сценариен модел , разкриващ ефекти от регулаторните изисквания върху структурата на българското земеделие, обвързан с корелационен и детерминационен анализ на зависимостта между броя на стопанствата и употребата на минерални торове.

Научно-приложни приноси

- Разработена е специфична методика за сравнение и оценка на устойчиви практики в земеделските стопанства;
- Формулирани са конкретни препоръки за политики и добри практики, отнасящи се до осем типа производствена специализация и по икономически размер на земеделските стопанства.

Приносите до голяма степен обогатяват научните знания за изследване и оценка на устойчивите практики за повишаване на икономическата и екологичната ефективност на земеделските стопанства в България в раките на Зелената сделка.

Заключение

Като имам предвид изложената оценка в становището, считам, че представеният дисертационен труд е с високи теоретични достойнства, ясно

очертани приноси моменти, а получените резултати и изводи от изследването са с практическа приложимост, което ми дава основание да дам **положителна оценка**.

Позволявам си да предложа на Почитаемото Научно жури **да присъди на Даниел Петров Петров** образователната и научна степен „**доктор**” по Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление: 3.8 Икономика, научна специалност „Икономика и управление (земеделие)“.

Подпис:

Проф д-р Нели Бенчева

19.06.2026

OPINION

on a dissertation for the acquisition of an educational and scientific degree
"DOCTOR" in the scientific specialty "Economics and Management (Agriculture)"
professional field 3.8 "Economics"

Author of the dissertation: Daniel Petrov Petrov

Topic of the dissertation: " **The role of sustainable practices in increasing the economic and environmental efficiency of agricultural holdings in the context of the Green Deal**"

Prepared by: Prof. Dr. Nelly Andreeva Bencheva

Relevance of the topic of the dissertation

The dissertation explores the role of sustainable practices in increasing the economic and environmental efficiency of agricultural holdings in the context of the implementation of the Green Deal.

The research interest in this topic is associated with the CAP until 2027, which includes financing of the so-called "eco-schemes". The aim is to support farmers through them to implement environmentally friendly practices, such as precision, regenerative, etc. agriculture. The Green Deal aims to make farms more sustainable, with a view to achieving financial stability, reducing raw material costs, improving biodiversity and better soil and water management. To achieve these goals, there is a need to conduct in-depth scientific research to reveal the prerequisites, causes and factors leading to increased economic and environmental efficiency of agricultural holdings in Bulgaria. From this point of view, the topic of this dissertation work provides an opportunity to propose a new, integrated framework through which to develop specific scenarios for increasing economic and environmental efficiency, as a factor for long-term economic stability of agricultural holdings in the context of the Green Deal.

The relevance of the presented dissertation work is also achieved by the applied interdisciplinary approach to researching the chosen topic by combining the achievements of several sciences - agrarian economics, ecology, agriculture and farm management.

Structure and content of the dissertation, characteristics of scientific and research results

The dissertation is developed as a main text and bibliography in a volume of 389 standard pages. The appendices are 19 pages. The structure of the dissertation is consistent with the set goal and objectives of the study. Regarding the content of the dissertation, it should be noted that a good and logical presentation of the material has been achieved.

The dissertation is structured as follows: introduction , four chapters, bibliography and three appendices . The results of the empirical research are illustrated in 74 tables and 19 figures. They contain specific results that clarify and prove the accuracy of the analyses, findings and conclusions made.

The first chapter constructs the theoretical and conceptual framework for the study of the economic and environmental efficiency of agricultural holdings in the context of the Green Deal. Important categories, concepts and theoretical approaches that are used in the course of the research are defined . A significant contribution of the doctoral student is the detailed critical historical review of the transformation of economic development and the concept of the sustainability of agricultural holdings within the framework of the CAP. The thesis is argued that the adaptation of agricultural holdings to the requirements of the Green Deal is a complex process of transition from conventional to sustainable production models.

Based on a thorough theoretical analysis, environmental efficiency has also been defined, which is the basis for the sustainable development and economic growth of agricultural holdings.

Overall, the theoretical study in the first chapter is thorough and constitutes the necessary basis and conceptual framework for an empirical study of the economic and environmental efficiency of agricultural holdings in the following chapters.

The second chapter elaborates in detail the methodological design and tools for a comprehensive assessment of the economic and environmental efficiency of agricultural holdings under the Green Deal. The methods used and the parameters for interpretation are clearly described for each research task. Clear criteria and indicators for assessing the economic and environmental efficiency of agricultural holdings under the Green Deal are presented.

The detailed methodological toolkit is a robust integrated framework that successfully combines primary empirical data from a survey and focus groups with microeconomic case studies.

I believe that the developed methodology of the dissertation research and the methods used for collecting and analyzing primary and secondary data have been selected and applied by the doctoral student appropriately and with the necessary argumentation.

In the third chapter it is made a comprehensive analysis and characterization of the state and guidelines for increasing the economic and environmental efficiency of agricultural holdings. The final results of the research are also summarized, revealing the main results and problems of specialized holdings. The chapter ends with categorical conclusions, also arising from the results of the SWOT analysis, based on the questionnaire survey and focus groups.

In the fourth chapter, specific recommendations are developed for increasing the economic and environmental efficiency of agricultural holdings under the conditions of the Green Deal. Particular attention is paid to the formulation of differentiated directions for adaptation of agricultural holdings according to the type of specialization. As a result of the developed stochastic scenario model and the results of the correlation analysis, the doctoral student reaches reasoned conclusions that have theoretical and practical value regarding the connection of agricultural holdings in Bulgaria with the Green Deal policy.

We can summarize that the dissertation contains specific results and empirical evidence that objectively reflect the real achievements of the conducted scientific research.

I believe that the doctoral student demonstrates good skills, solid , practical knowledge, and the ability to conduct independent scientific research and formulate accurate conclusions and recommendations.

Project for an abstract

The abstract correctly and accurately reflects the structure and content of the dissertation work. It includes the main chapters, results of the research, conclusions, conclusion, contributions, and bibliography.

Contribution of scientific research **Scientific contributions**

- The understanding of a number of theoretical propositions and interpretations of the economic and environmental efficiency of agricultural holdings in the

context of the requirements of the Green Deal has been enriched and expanded;

- A specific methodological design and toolkit has been developed for research and assessment of the economic and environmental efficiency of agricultural holdings, including data from FADN, case studies, a questionnaire survey and focus groups, through an integrated approach.
- An econometric stochastic scenario model has been developed, revealing the effects of regulatory requirements on the structure of Bulgarian agriculture, linked to a correlation and determination analysis of the relationship between the number of farms and the use of mineral fertilizers.

Scientific and applied contributions

- A specific methodology has been developed for comparing and assessing sustainable practices in agricultural holdings;
- Specific recommendations for policies and good practices have been formulated, relating to eight types of production specialization and by economic size of agricultural holdings.

Contributions to big degree enrich scientific knowledge for research and assessment of sustainable practices for increasing the economic and environmental efficiency of agricultural holdings in Bulgaria in the Green Deal regions.

Conclusion

As I have considering the assessment set out in the opinion , I believe that the presented dissertation work has high theoretical merits, clearly The contributions outlined, and the results and conclusions from the study are of practical applicability, which gives me reason to give **a positive assessment** .

I would like to propose to the Honorable Scientific Jury **to award Daniel Petrov Petrov** the educational and scientific degree of "**Doctor**" in Higher education area 3. Social, economic and legal sciences; professional field: 3.8 Economics, scientific specialty "Economics and Management (Agriculture)".

Signature:

Prof. Dr. Nelly Bencheva

19.06.2026